

Sygn. akt I ACa 65/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 czerwca 2013r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	<i>SSA Małgorzata Dzięciołowska</i>
Sędziowie:	<i>SSA Anna Beniak</i> <i>SSO del. Krystyna Golinowska (spr.)</i>
Protokolant:	st.sekr.sądowy Jacek Raciborski

po rozpoznaniu w dniu 6 czerwca 2013r. w Łodzi

na rozprawie

sprawy z powództwa **Syndyka Masy Upadłości K. A. (1)**

przeciwko **K. A. (2)**

o ustalenie i wydanie

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Kaliszu

z dnia 14 listopada 2012r. sygn. akt I C 65/12

I. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie II i III sentencji w ten sposób, że:

1. punktowi II nadaje następujące brzmienie: „ustala, że w stosunku do masy upadłości K. A. (1) bezskuteczna z mocy prawa jest umowa darowizny nieruchomości położonej w miejscowości O. -C., gmina J., o obszarze 0,44 ha, dla której Sąd Rejonowy w Jarocinie prowadzi księgę wieczystą nr (...) zawarta w dniu 3 grudnia 2010 r. przed notariuszem M. B., rep. (...), pomiędzy K. A. (1) a K. A. (2) oraz oddala powództwo o wydanie tej nieruchomości;

2). punktowi III nadaje następujące brzmienie:” ustala, że w stosunku do masy upadłości K. A. (1) bezskuteczna z mocy prawa jest umowa darowizny nieruchomości położonych w miejscowości O., gmina J.:

a) o obszarze 0,6303 ha, dla której Sąd Rejonowy w Jarocinie prowadzi księgę wieczystą nr (...),

b). o obszarze 8,9464 ha, dla której Sąd Rejonowy w Jarocinie prowadzi księgę wieczystą nr (...)

zawarta w dniu 19 listopada 2010r. przed notariuszem M. B., Rep. (...), pomiędzy K. A. (1) a K. A. (2) oraz oddała powództwo o wydanie tych nieruchomości;

II. oddała apelację w pozostałej części,

III. zasądza od K. A. (2) na rzecz Syndyka Masy Upadłości K. A. (1) kwotę 2700 (dwa tysiące siedemset) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym;

IV. nie obciąża pozwanej obowiązkiem zwrotu nieuiszczonej opłaty sądowej od apelacji.

Sygn. akt I ACa 65/13

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 14 listopada 2012 r. Sąd Okręgowy w Kaliszu

nakazał pozwanej K. A. (2), aby wydała powodowi Syndykowi Masy upadłości K. A. (1) następujące ruchomości:

- samochód osobowy (...) nr rej. (...), rok produkcji 1998,
- (...) nr rej (...), rok produkcji 1989,
- (...) nr rej. (...), rok produkcji 1986,
- samochód marki V. nr rej. (...), rok produkcji 1980,

wraz z dowodami rejestracyjnymi i kartami pojazdu (pkt I.);

oddalił powództwo o stwierdzenie bezskuteczności czynności upadłego K. A. (1) w postaci umowy darowizny nieruchomości z dnia 3 grudnia 2010 r. - oraz o wydanie nieruchomości (pkt II.); oddalił powództwo o stwierdzenie bezskuteczności czynności upadłego K. A. (1) w postaci umowy darowizny nieruchomości z dnia 19 listopada 2010 r. - oraz o wydanie nieruchomości (pkt III.); oddalił powództwo o stwierdzenie bezskuteczności czynności upadłego K. A. (1) w postaci umowy sprzedaży samochodów zawartej w dniu 26 listopada 2010 r.(pkt IV.); nie obciążył pozwanej kosztami sądowymi (pkt V.); zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 3617 zł tytułem częściowego zwrotu kosztów procesu (pkt VI.).

Powyższe rozstrzygnięcie zapadło w oparciu o następujący stan faktyczny:

Postanowieniem z dnia 30 czerwca 2011 r. Sąd Rejonowy w Kaliszu w sprawie V GU 13/11, na wniosek wierzyciela z dnia 22 marca 2011 r., ogłosił upadłość K. A. (1) obejmującą likwidację jego majątku.

W dniu 16 listopada 2010 r. K. A. (1) sprzedał swojej żonie K. A. (2) samochód osobowy (...), rok produkcji 1998, samochód ciężarowy (...), rok produkcji 1989, (...), rok produkcji 1986, samochód marki V. (...), rok produkcji 1980.

Umową z dnia 19 listopada 2010 r. K. A. (1) darował K. A. (2) nieruchomości w położone w miejscowości O.gmina J., w postaci działki nr (...) o powierzchni 0,6303 ha, stanowiącej grunty orne, dla której Sąd Rejonowy w Jarocinie prowadzi księgę wieczystą nr (...) oraz w postaci działek nr (...), o łącznej powierzchni 8,9464ha, dla której Sąd Rejonowy w Jarocinie prowadzi księgę wieczystą nr (...).

Umową z dnia 3 grudnia 2010 r. K. A. (1) darował K. A. (2) nieruchomość w położoną w miejscowości O.gmina J., w postaci działki nr (...) o powierzchni 0,40 ha, dla której Sąd Rejonowy w Jarocinie prowadzi księgę wieczystą (...).

Biorąc pod uwagę niesporne w sprawie okoliczności, w szczególności datę złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości oraz daty zawarcia umów rozporządzających majątkiem upadłego, Sąd I instancji uznał, że czynności prawne w postaci

umów darowizn dokonane w dniach 19 listopada i 3 grudnia 2010 r. zawarte zostały w terminie rocznym w rozumieniu art. 127 ust. 1 prawa upadłościowego i naprawczego (dalej: p.u.n.). Z tego względu obie te czynności prawne, mające charakter nieodpłatny, są bezskuteczne wobec masy upadłości na podstawie powyższego przepisu. Umowa sprzedaży samochodów z dnia 16 listopada 2010 r. została zawarta w terminie 6 miesięcy przed zgłoszeniem wniosku o ogłoszenie upadłości, a ponadto była dokonana z małżonką dłużnika, wobec czego jest ona bezskuteczna wobec masy upadłości K. A. (1), na podstawie art. 128 ust. 1 p.u.n.

Syndyk masy upadłości domagał się w przedmiotowym postępowaniu uznania za bezskuteczne z mocy prawa wszystkich wymienionych czynności prawnych upadłego. Sąd Okręgowy wskazał, że wytoczenie powództwa o uznanie czynności prawnych za bezskuteczne jest co do zasady niedopuszczalne, jeżeli w konkretnej sytuacji można wytoczyć powództwo o świadczenie. Wyrok wydany w takiej sprawie ma bowiem charakter deklaratoryjny, bowiem skutek bezskuteczności powstaje z mocy samego prawa, co jednoznacznie wynika z dyspozycji art. 127 i art. 128 p.u.n.

W efekcie Sąd I instancji stwierdził, że nie ma uzasadnienia prawnego jednoczesne wytoczenie powództwa o ustalenie, że czynność prawna jest bezskuteczna z mocy samego prawa (art. 127 i 128 p.u.n.) i o świadczenie na podstawie art. 134 p.u.n., a wyrok uwzględniający jednocześnie oba te powództwa naruszałby art. 189 k.p.c.

Zgodnie z przepisem art. 134 p.u.n. nie każda bezskuteczna czynność prawna upadłego prowadzi do powstania roszczenia o przekazanie jej przedmiotu do masy upadłości, lecz tylko taka na skutek której majątek upadłego uległ pomniejszeniu bądź nie zwiększył się. Jeżeli zatem na skutek bezskutecznej czynności upadłego nie nastąpiło żadne przesunięcie majątkowe, roszczenie określone w art. 134 p.u.n. nie powstaje. Wobec ustalenia, iż objęte żądaniem pozwu trzy czynności prawne upadłego były bezskuteczne z mocy prawa w stosunku do masy upadłości, zaś na skutek tych czynności będące ich przedmiotem nieruchomości i samochody ubyły z majątku upadłego, to na podstawie art. 134 p.u.n., po stronie syndyka powstało roszczenie o zwrot przedmiotów umów do masy upadłości. W tych warunkach, skoro skutek prawny bezskuteczności czynności upadłego wobec masy upadłości następuje ex lege z chwilą ogłoszenia upadłości brak było po stronie powoda interesu prawnego do żądania ustalenia bezskuteczności tych czynności wobec masy upadłości. Okoliczność, czy bezskuteczność czynności nastąpiła z mocy prawa stanowi podstawową przesłankę do uwzględnienia żądania zwrotu mienia upadłego na rzecz masy upadłości, nie ma jednak jakiegokolwiek potrzeby rozstrzygnięcia o bezskuteczności czynności upadłego, jako o odrębnym żądaniu pozwu, skoro po stronie syndyka istnieje z mocy art. 134 p.u.n. dalej idące roszczenie o wydanie. Wobec powyższego, Sąd Okręgowy uznał, iż żądanie ustalenia bezskuteczności czynności upadłego, jako nie znajdujące podstawy prawnej w art. 189 k.p.c, podlegało oddaleniu.

Powyższe rozważania nie przesądzają, zdaniem sądu I instancji, zasadności wszystkich wniesionych powództw o wydanie, gdyż dotyczyły one przedmiotów majątkowych o różnym charakterze, dla których Kodeks cywilny przewiduje różne przesłanki do przeniesienia własności. Należy też podkreślić, że bezskuteczność czynności upadłego, określona w art. 127 i 128 p.u.n. jest bezskutecznością względną, jej skutek następuje pomiędzy osobą trzecią - kontrahentem dłużnika, a masą upadłości, w interesie wszystkich wierzycieli upadłościowych. Umowa ta jest jednak ważna i wobec innych podmiotów skuteczna. Dlatego też, zdaniem Sądu, w zależności od rodzaju mienia będącego przedmiotem bezskutecznej umowy, po stronie syndyka powstają różne roszczenia procesowe, uzależnione od tego, w jaki sposób będzie możliwy do osiągnięcia cel art. 127 i 128 p.u.n. w związku z art. 134 p.u.n., czyli zwrot przedmiotów bezskutecznych umów do masy upadłości, celem ich sprzedaży i zaspokojenia z uzyskanej ceny wierzycieli w postępowaniu upadłościowym.

W odniesieniu do ruchomości, do przeniesienia własności jest konieczne zawarcie umowy i wydanie rzeczy, a zatem syndyk zasadnie domaga się wydania rzeczy ruchomych, które ubyły z masy upadłości wskutek bezskutecznej wobec niej czynności prawnej. Powrót tych przedmiotów (to jest samochodów objętych umową sprzedaży) do masy upadłości nastąpi poprzez ich wydanie syndykowi wraz z dokumentami związanymi z danym samochodem, to jest dowodem rejestracyjnym i kartą pojazdu. Z tą chwilą nastąpi bowiem skutek przeniesienia własności. W tym zakresie Sąd Okręgowy uznał zatem, iż roszczenie powoda o wydanie jest zasadne.

W odniesieniu do nieruchomości Sąd I instancji uznał, że powód nie ma legitymacji do żądania wydania rzeczy. Pozwana, na podstawie bezskutecznych umów przeniesienia własności nieruchomości, nabyła ich własność i została wpisana jako właściciel do księgi wieczystej. Bezskuteczność czynności upadłego nie wywiera takiego skutku prawnego, który powodowałby, z mocy prawa przeniesienie własności nieruchomości. Skutek taki nie wynika z żadnego przepisu obowiązującego prawa.

Skoro nadto z chwilą wystąpienia z mocy prawa bezskuteczności czynności upadłego, nie następuje jednocześnie skutek w postaci przeniesienia na upadłego własności wyzbytej nieruchomości, to po stronie syndyka nie istnieje legitymacja z art. 222 k.c. do żądania wydania nieruchomości od nabywcy będącego ujawnionym jako właściciel nieruchomości i będącym w jej posiadaniu. Syndyka z nabywcą nieruchomości nie łączy żadna umowa i nie ma przepisów szczególnych, które przyznawałyby syndykowi (masie upadłości) prawo własności nieruchomości objętej bezskuteczną umową sprzedaży czy darowizny. Nie oznacza to jednak, iż brak jest możliwości realizacji przez syndyka roszczenia z art. 134 p.u.n. w stosunku do nieruchomości. Właściwym sposobem realizacji roszczenia o zwrot nieruchomości do masy upadłości, jest bowiem roszczenie procesowe o ukształtowanie, to jest żądanie zobowiązania pozwanej do złożenia oświadczenia woli o przeniesieniu własności nieruchomości na dłużnika, na skutek bezskuteczności darowizny dokonanej przez upadłego wobec masy upadłości. Dopiero realizacja w odpowiedniej formie takiego obowiązku spowoduje, na mocy art. 155 k.c. w zw. z art. 158 k.c. i ewentualnie przy zastosowaniu art. 1047 k.p.c. przeniesienie własności nieruchomości na dłużnika. Tym samym wejdzie ona, na podstawie postanowienia o ogłoszeniu upadłości w skład masy upadłości. Realizacja roszczenia o ukształtowanie spowoduje dopiero powstanie po stronie syndyka roszczenia właścicielskiego z art. 222 k.c. o wydanie nieruchomości. Z tego względu Sąd I instancji oddalił powództwo o wydanie nieruchomości.

Powyższy wyrok zaskarżył apelacją powód, w zakresie rozstrzygnięć o oddaleniu powództwa zawartych w punktach: II, III i IV. Zaskarżonemu orzeczeniu zarzucił:

- naruszenie przepisu art. 189 k.p.c. w zw. z art. 127 ust. 1 p.u.n. wskutek przyjęcia, że powód nie posiadał interesu prawnego w ustaleniu bezskuteczności w stosunku do masy upadłości umów darowizny nieruchomości: z dnia 3 grudnia 2010 r., objętej aktem notarialnym repertorium (...) oraz z dnia 19 listopada 2010 r., objętej aktem notarialnym repertorium (...), podczas gdy bezskuteczność czynności prawnej ex lege nie wyłącza w razie sporu możliwości wytoczenia powództwa o ustalenie, ponadto legitymacja syndyka do sprzedaży nieruchomości w postępowaniu upadłościowym winna w sposób jednoznaczny wynikać z samej sentencji wyroku, a nie dopiero z jego uzasadnienia; w przypadku nieruchomości niezbędny jest zatem wyrok ustalający bezskuteczność czynności prawnej;

- naruszenie przepisu art. 189 k.p.c. w zw. z art. 128 ust. 1 p.u.n. wskutek przyjęcia, że powód nie posiadał interesu prawnego w ustaleniu bezskuteczności w stosunku do masy upadłości umowy sprzedaży samochodów zawartej w dniu 26 listopada 2010 r., podczas gdy sam wyrok „windykacyjny” jest niewystarczający do udokumentowania wobec nabywców legitymacji syndyka do rozporządzania w toku postępowania upadłościowego tymi nieruchomościami, do których prawa przysługują osobie trzeciej, zważywszy że nabywca będzie musiał dokonać przerejestrowania pojazdu nabytego od syndyka;

- naruszenie przepisu art. 134 ust. 1 w zw. z art. 127 ust. 1 p.u.n. wskutek przyjęcia, że dla powrotu do masy upadłości rzeczy, która na skutek bezskutecznej z mocy prawa czynności ubyła z majątku upadłego, konieczne jest zwrotne przeniesienie własności, jak też na skutek przyjęcia, że roszczenie o zwrot nieruchomości do masy upadłości wynikające z bezskuteczności wobec masy upadłości darowizny dokonanej przez upadłego jest roszczeniem procesowym o ukształtowanie, którego właściwym sposobem realizacji jest żądanie zobowiązania pozwanej do złożenia oświadczenia woli o przeniesieniu własności nieruchomości na upadłego na mocy art. 155 k.c. w zw. z art. 158 k.c. i przy zastosowaniu art. 1047 k.p.c. i że dopiero realizacja takiego roszczenia o ukształtowanie spowodować miałyby po stronie syndyka powstanie roszczenia o wydanie nieruchomości, na podstawie art. 222 k.c. podczas gdy bezskuteczność z mocy prawa lub konstytucyjnego wyroku sądu uprawnia syndyka do żądania w trybie art. 134 p.u.n. zwrotu do masy upadłości przedmiotu bezskutecznej czynności prawnej, tak aby mógł nim dysponować, i do sprzedaży tego przedmiotu w trybie przewidzianym przepisami prawa upadłościowego, mimo że pod kątem prawnym przedmiot

ten nadal stanowi własność osoby trzeciej, która dokonała z upadłym czynności prawnej, w sytuacji tej syndyk prowadzi egzekucję na rzecz wierzycieli, zaś wyrok sądu ustalający bezskuteczność (z mocy prawa) czynności prawnej rozporządzającej dokonanej przez upadłego lub konstytutywny wyrok sądu uznający taką czynność za bezskuteczną stanowią formalną podstawę do sprzedaży rzeczy przez syndyka, także nieruchomości.

W konkluzji strona powodowa wniosła o:

1. zmianę zaskarżonego wyroku w części dotyczącej punktu II. i ustalenie, że w stosunku do masy upadłości K. A. (1) - w upadłości likwidacyjnej - z mocy prawa bezskuteczna jest umowa darowizny z dnia 3 grudnia 2010 r., objęta aktem notarialnym repertorium (...), zawarta przed notariuszem M. B., pomiędzy K. A. (2) a K. A. (1), której przedmiotem jest nieruchomość położona w miejscowości O., dla której Sąd Rejonowy w Jarocinie prowadzi księgę wieczystą o numerze (...) oraz nakazanie pozwanej wydania na rzecz syndyka masy upadłości K. A. (1) przedmiotowej nieruchomości;
2. zmianę zaskarżonego wyroku w części dotyczącej punktu III. i ustalenie, że w stosunku do masy upadłości K. A. (1) - w upadłości likwidacyjnej - z mocy prawa bezskuteczna jest umowa darowizny z dnia 19 listopada 2010 r., zawarta w formie aktu notarialnego za repertorium (...), przed notariuszem M. B., pomiędzy K. A. (2) a K. A. (1), której przedmiotem jest nieruchomość położona w miejscowości O., dla której Sąd Rejonowy w Jarocinie prowadzi księgę wieczystą o numerze (...) oraz nieruchomość położona w miejscowości O., dla której Sąd Rejonowy w Jarocinie prowadzi księgę wieczystą o numerze (...), jak też nakazanie pozwanej wydania na rzecz syndyka masy upadłości K. A. (1) przedmiotowych nieruchomości;
3. zmianę zaskarżonego wyroku w części dotyczącej punktu IV. i ustalenie, że w stosunku do masy upadłości K. A. (1) - w upadłości likwidacyjnej - z mocy prawa bezskuteczna jest umowa sprzedaży z dnia 26 listopada 2010 r., udokumentowana fakturą VAT (...), zawarta między pozwaną K. A. (2) a K. A. (1), której przedmiotem jest samochód osobowy (...) rok produkcji 1998, samochód ciężarowy (...) rok produkcji 1989, (...) rok produkcji 1986, samochód marki V. (...) rok produkcji 1980;
4. zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda kosztów procesu według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego za postępowanie apelacyjne w wysokości 2.700 zł.

Sąd Apelacyjny w Łodzi zważył, co następuje:

Apelacja jest zasadna jedynie w części, w jakiej zarzucała naruszenie art. 189 k.p.c. w odniesieniu do czynności prawnych upadłego w postaci umów darowizny nieruchomości..

W pierwszej kolejności stwierdzić należy, iż Sąd Apelacyjny podziela i przyjmuje za własne ustalenia stanu faktycznego poczynione przez Sąd Okręgowy.

Z prawidłowo dokonanych przez Sąd I instancji ustaleń wynika, że zarówno umowa sprzedaży jak i dwie umowy darowizny dokonane przez upadłego z pozwaną K. A. (2) objęte żądaniem pozwu są bezskuteczne w stosunku do masy upadłości z mocy prawa stosownie do –odpowiednio – art. 128 ust. 1 i art. 127 ust. 1 p.u.n. Podzielić należy zapatrywanie Sądu Okręgowego, że wytoczenie powództwa o uznanie czynności prawnych za bezskuteczne jest co do zasady niedopuszczalne. Wyrok wydany w takiej sprawie ma bowiem charakter deklaratoryjny, skoro skutek bezskuteczności powstaje z mocy samego prawa, co wynika *expressis verbis* z powołanych wyżej przepisów ustawy Prawo upadłościowe i naprawcze. Syndyk zaś może wytoczyć powództwo o świadczenie. Jak stanowi art. 134 p.u.n., jeżeli czynność upadłego jest bezskuteczna z mocy prawa lub została uznana za bezskuteczną, to co wskutek tej czynności ubyło z majątku upadłego lub do niego nie weszło, podlega przekazaniu do masy upadłości, a gdy przekazanie w naturze jest niemożliwe, do masy upadłości powinna być wpłacona równowartość w pieniądzu.

Za dominujący w orzecznictwie należy przy tym uznać pogląd, że wytoczenie powództwa o uznanie czynności prawnych za bezskuteczne jest co do zasady niedopuszczalne, jeżeli w konkretnej sytuacji można wytoczyć powództwo o oświadczenie (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 26 listopada 1999 r., III CKN 464/98, z dnia 3 października

2007 r., IV CSK 184/07, z dnia 3 października 2008 r., I CSK 93/08, z dnia 8 stycznia 2010 r., IV CSK 298/09, z dnia 16 kwietnia 2010 r., IV CSK 453/09). W rozpoznanej w dniu 16 kwietnia 2010 r. sprawie IV CSK 424/09 Sąd Najwyższy stwierdził wprost, że nie ma uzasadnienia prawnego jednoczesne wytoczenie powództwa o ustalenie, że czynność prawna jest bezskuteczna z mocy samego prawa i o zasądzenie równowartości tego, co wskutek tej czynności ubyło z majątku upadłego albo do niego nie weszło, a wyrok uwzględniający jednocześnie oba te powództwa narusza art. 189 k.p.c. W uzasadnieniu tego orzeczenia wskazano, że wytoczenie powództwa o ustalenie wymaga wykazania istnienia interesu prawnego, którego nie ma z reguły wówczas, gdy możliwe jest wytoczenie powództwa o świadczenie. Specyfika prawa upadłościowego i naprawczego nie daje podstaw do innego pojmowania interesu prawnego w wytoczeniu powództwa o ustalenie. Sąd Apelacyjny podziela powyższe stanowisko. W związku z wydaniem pozwanej przedmiotu powyższej umowy skarżący skutecznie skorzystał z powództwa o świadczenie, to jest o wydanie tego, co wskutek bezskutecznej umowy sprzedaży ubyło z masy upadłości (art. 134 p.u.n.). Okoliczność, że po ewentualnym zbyciu w toku postępowania upadłościowego samochodów powstanie konieczność ich przerejestrowania nie oznacza istnienia po stronie syndyka interesu prawnego w wytoczeniu powództwa o ustalenie w rozumieniu art. 189 k.p.c. Zauważyć należy, że przywołana okoliczność nie ma charakteru nadzwyczajnego w postępowaniu upadłościowym. Przeciwnie potrzeba przerejestrowania pojazdów powstaje zawsze, nie stanowi zaś szczególnej sytuacji występującej w realiach rozpoznawanej sprawy, a zatem nie uzasadnia istnienia przesłanki interesu prawnego in casu i w konsekwencji nie uzasadnia jednoczesnego uwzględnienia powództwa o wydanie ruchomości oraz o ustalenie bezskuteczności z mocy prawa czynności prawnej, w myśl art. 128 ust. 1 p.u.n. w zw. z art. 189 k.p.c. Za uwzględnieniem powództwa o ustalenie w omawianym zakresie nie przemawiają również względy celowości i ekonomii procesowej, na co powołuje się skarżący, skoro wystąpił on wprost z powództwem o wydanie ruchomości, które zostało uwzględnione. Mając na uwadze powyższe rozważania należało oddalić apelację w odniesieniu do żądania ustalenia bezskuteczności dokonanej przez upadłego czynności prawnej w postaci umowy sprzedaży dokonanej w dniu 26 listopada 2010 r. (art. 385 k.p.c.).

Dalsze zarzuty dotyczące naruszenia art. 189 k.p.c. w zw. z art. 127 ust. 1 p.u.n. okazały się zasadne. W niniejszej sprawie powód Syndyk masy upadłości K. A. (1) wniósł żądanie uznania za bezskuteczne wobec masy upadłości także dwóch umów darowizny obejmujących łącznie trzy nieruchomości, wnosząc jednocześnie o nakazanie pozwanej ich wydania do masy upadłości.

Na wstępie zgodzić się należy ze stanowiskiem wyrażonym przez Sąd Okręgowy jak i skarżącego, że bezskuteczność czynności upadłego określona w art. 127 p.u.n., jest bezskutecznością względną, nie oznacza zatem nieważności czynności prawnej. Jej skutek następuje pomiędzy osobą trzecią (kontrahentem dłużnika), a masą upadłości w interesie wszystkich wierzycieli upadłościowych. Natomiast czynność taka jest ważna i względem wszelkich innych podmiotów skuteczna. Bezskuteczność objętych pozwem umów darowizn wobec masy upadłości nie skutkuje zatem przywróceniem własności nieruchomości będących ich przedmiotem na rzecz upadłego a umożliwia jedynie wierzycielom upadłościowym zaspokojenie się z tej nieruchomości jako składnika masy upadłości. Jak trafnie stwierdził Sąd I instancji w wyniku zawarcia powyższych umów dokonano stosownych wpisów w księgach wieczystych polegających na ujawnieniu jako właściciela pozwanej K. A. (2). Z uwagi na względny charakter bezskuteczności czynności prawnej stanowiącej podstawę wpisu do księgi wieczystej nie oznacza to przy tym niezgodności stanu prawnego ujawnionego w księdze z rzeczywistym stanem prawnym w rozumieniu art. 10 ustawy o księgach wieczystych i hipotece. Z uwagi zatem na charakter prawa majątkowego (nieruchomości), które ubyło z majątku upadłego należy zgodzić się ze stanowiskiem Sądu I instancji, że fizyczne wydanie nieruchomości będących przedmiotem umów darowizn zawartych w dniach 19 listopada 2010 r. i 3 grudnia 2010 r. było w okolicznościach sprawy bezprzedmiotowe, co przesądza o trafności zaskarżonego wyroku w zakresie rozstrzygnięcia o oddaleniu powództwa o wydanie nieruchomości. Z tego względu apelacja w części w jakiej dotyczyła roszczenia o wydanie nieruchomości okazała się niezasadna i podlegała oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c.

Skoro natomiast istnieje między stronami spór co do bezskuteczności wskazanych czynności prawnych w postaci umów darowizn należy podzielić pogląd skarżącego, że posiada interes prawny w żądaniu ustalenia ich bezskuteczności. Zauważyć przy tym należy, że przywołany w motywach zaskarżonego wyroku art. 64 k.c. odnosi się wyłącznie do istniejącego najpóźniej w chwili orzekania obowiązku złożenia oświadczenia woli wynikającego

wprost z prawa materialnego lub czynności prawnej i reguluje on sposób dochodzenia realizacji tego obowiązku. Innymi słowy przepis art. 64 k.c. nie jest samoistną podstawą do kreowania obowiązku złożenia oświadczenia woli, a stanowi podstawę prawną do przymusowej realizacji takiego obowiązku wynikającego z innego źródła. W sprawie nie zostało wytoczone powództwo o zobowiązanie do złożenia oświadczenia woli zatem przedwczesne i zbędne z uwagi na przedmiot żądania pozwu byłoby czynienie ustaleń pozwalających stwierdzić jego ewentualną zasadność, w szczególności w płaszczyźnie dalszego losu postępowania upadłościowego. W tych warunkach stanowisko Sądu Okręgowego, że powód nie wykazał interesu prawnego w żądaniu ustalenia bezskuteczności umów darowizn zawartych przez upadłego w dniach 19 listopada 2010 r. i 3 grudnia 2010 r. narusza art. 189 k.p.c. w zw. z art. 127 ust. 1 p.u.n. Zasadnie wskazuje bowiem skarżący, że wyrok ustalający bezskuteczność powyższych czynności prawnych upadłego wobec masy upadłości potwierdzi legitymację syndyka do zbycia w postępowaniu upadłościowym przedmiotowych nieruchomości, które wyszły z majątku upadłego.

Skoro zarzut obrazy prawa materialnego w powyższym zakresie okazał się zasadny Sąd II instancji, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżone orzeczenie i orzekł jak w punkcie I. sentencji wyroku.

Na podstawie art. 100 k.p.c. zasądono od pozwanej na rzecz strony powodowej koszty zastępstwa procesowego w zakresie uwzględnionej części apelacji. Na podstawie art. 102 k.p.c. w zw. z art. 113 ust. 4 uksc nie obciążono pozwanej obowiązkiem zwrotu nieuiszczonej opłaty sądowej od uwzględnionej części apelacji.